

REPUBLIKA SLOVENIJA
MINISTRSTVO ZA PRAVOSODJE

Župančičeva ulica 3, 1000 Ljubljana

T: 01 369 53 42
F: 01 369 57 83
E: gp.mp@gov.si
www.mp.gov.si

Državni zbor Republike Slovenije
mag. Dejan Židan, predsednik

gp@dz-rs.si

Številka: 001-1/2019/642
Datum: 27. 12. 2019

Zadeva: Odgovor na pisno poslansko vprašanje mag. Dejana Kaloha v zvezi z izvedenskimi mnenji in raziskovalnim projektom
Zveza: vaš dopis, št. 020-07/19-1917/2 z dne 4. 12. 2019

Spoštovani,

priloženo vam pošiljamo odgovor na pisno poslansko vprašanje mag. Dejana Kaloha v zvezi z izvedenskimi mnenji.

Lepo pozdravljeni,

Andreja Katič
ministrica

Priloga: kot v besedilu.

ODGOVOR NA POSLANSKO VPRAŠANJE

mag. Dejana Kaloha

v zvezi z izvedenskimi mnenji in raziskovalnim projektom

Dne 3. 12. 2019 ste name naslovili pisno poslansko vprašanje v zvezi z izvedenskimi mnenji in raziskovalnim projektom, na katerega v nadaljevanju podajam odgovor.

Kot sem vam pojasnila že v odgovoru na vaše poslansko vprašanje v zvezi z nadzorom nad delom sodnih izvedencev z dne 18. 9. 2019, je Državni zbor RS v lanskem letu sprejel Zakon o sodnih izvedencih, sodnih cenilcih in sodnih tolmačih¹ (v nadaljevanju: ZSICT), ki ga je ministrstvo za pravosodje pripravilo zlasti v luči pomanjkljivosti v okviru ugotovitev večletnih izvajanj pristojnosti in hkrati preučevanja tega področja. Do tedaj je bilo področje urejeno v 12. poglavju Zakona o sodiščih, vendar se je zakonska ureditev tega področja skozi leta njenega izvajanja izkazala za nezadostno oziroma preozko zastavljeno, zato je omenjeno področje potrebovalo širšo, podrobnejšo in glede na izpostavljenost ter pomembnost problematike predvsem samostojno ureditev. Cilji, ki jih zasleduje nova ureditev po ZSICT so:

- sistemska ureditev statusnih in organizacijskih normativnih določb s področja sodnega izvedenstva, sodnega cenilstva in sodnega tolmačenja v enovitem normativnem aktu,
- zagotavljanje visoke ravni kakovosti izvedenskih mnenj, cenitev in tolmačenj,
- krepitev odgovornosti sodnih izvedencev, cenilcev in tolmačev ter zagotavljanje sorazmernih ukrepov,
- zagotavljanje večje vloge stroke pri obravnavi strokovnih vprašanj,
- preprostost in učinkovitost pri izvajanju procesov, ki so predmet zakonskega normiranja, s hkratnim zagotavljanjem pravne varnosti posameznih deležnikov postopka.

Glede na dejstvo, da je v času priprave nove zakonodaje imenik sodnih izvedencev, sodnih cenilcev in sodnih tolmačev obsegal nabor kar 79 področij in 438 strokovnih podpodročij ter 39 jezikov, je manjkal povezovalni člen med sodstvom in strokami oziroma centralni organ, ki bi na vsa ta vprašanja povezana s posameznimi strokami odgovoril bodisi sam bodisi se obrnil na posamezne strokovnjake oziroma strokovna združenja ali društva. Ministrstvu za pravosodje je namreč manjkal sogovornik v obliki strokovnega telesa, kadar so se pojavila specifična strokovna vprašanja, na katerega ministrstvo, kot upravno-administrativni organ, ni moglo podati odgovora. Zato je zakonodajalec oblikoval Strokovni svet za sodno izvedenstvo, sodno cenilstvo in sodno tolmačenje (v nadaljevanju: Strokovni svet), ki naj kot predstavnik stroke povezuje vsa strokovna področja in podpodročja. Strokovni svet je zasnovan kot najvišji strokovno usklajevalni organ na področju sodnega izvedenstva, sodnega cenilstva in sodnega tolmačenja, njegov namen pa je predvsem začrtati nova razmerja med ministrstvom in stroko, ki je na podlagi ZSICT dobila večjo vlogo, vpliv in odgovornost.² Zakonodajalec je Strokovnemu svetu poveril številne naloge in pristojnosti³ v vrsti najpomembnejših postopkov, in sicer imenovanja, razrešitev in disciplinskih postopkov zoper sodne izvedence, sodne cenilce in sodne tolmače, poleg tega je Strokovni svet pristojen tudi za potrditev splošnih in posamičnih

¹ Uradni list RS, št. 22/18.

² Več informacij o samem Strokovnem svetu je dostopnih na spletni povezavi: <https://www.gov.si/zbirke/delovna-telesa/strokovni-svet-za-sodno-izvedenstvo-sodno-cenilstvo-in-sodno-tolmacenje/>

³ Pristojnosti strokovnega sveta so določene v 7. členu ZSICT.

smernic za izdelavo izvedenskih mnenj, cenitev in tolmačenj. Kot zelo pomembno bi izpostavila tudi vlogo Strokovnega sveta pri skrbi za ustreznost nabora strokovnih področij, podpodročij ter jezikov v imeniku sodnih izvedencev, cenilcev in tolmačev, saj je ravno stroka tista, ki zna najbolje poimenovati posamezna strokovna področja in podpodročja izvedenstva in cenilstva ter izbrati njihov ustrezen nabor. Poleg tega je Strokovni svet pristojen, da ustanovi stalna in začasna strokovna telesa ter imenuje njihove člane in preko njih zagotavlja strokovno pomoč ministrstvu⁴ ter opravlja druge naloge, določene z zakonom. Strokovni svet na podlagi letnega poročila tudi redno poroča o svojem delu.

V zvezi z vašim vprašanjem glede izvedbe ukrepov, ki bi zagotavljali, da bodo sodiščem na voljo izvedenska mnenja, ki bodo napisana na podlagi uveljavljenih strokovnih priporočil in standardov sodnega ocenjevanja osebnosti, vam pojasnujem, da so sodiščem že sedaj na voljo izvedenska mnenja, ki so napisana na podlagi strokovnih priporočil in standardov. Vsak sodni izvedenec (pa tudi sodni cenilec in sodni tolmač), ki je trenutno vpisan v imenik Ministrstva za pravosodje, je namreč imenovan skladno z zakonodajo, ki je veljala v času njegovega imenovanja. Pri tem je vsak takšen strokovnjak ob imenovanju tudi izpolnjeval za to določene oziroma predpisane pogoje. Dokler se konkretnemu sodnemu izvedencu, sodnemu cenilcu oziroma sodnemu tolmaču torej ne dokaže, da ne izpolnjuje pogoja strokovne usposobljenosti, zanj velja, da ta pogoj izpolnjuje, kar velja tudi za sodne izvedence psihološke stroke, ki jih izpostavljate v vašem poslanskem vprašanju.

Iz vašega vprašanja nadalje izhaja, da naj bi 'Raziskava', ki jo je omogočilo Vrhovno sodišče RS, pokazala, da so pri skoraj vseh pregledanih izvedenskih mnenjih manjkale vsebine, ki bi sodišču pomagale oceniti njihovo dokazno vrednost. Gre za 'Poročilo o kakovosti psiholoških izvedenskih mnenj ter priporočila za izboljšave ter presojo sprejemljivosti izvedenskih mnenj', ki ga je pripravil dr. Igor Areh s Fakultete za varnostne vede Univerze v Mariboru. Izpostavim naj, da ZSICT v 15. členu opredeljuje t. i. smernice za izdelavo izvedenskih mnenj, cenitev in tolmačenj, ki jih morajo sodni izvedenci, sodni cenilci in sodni tolmači upoštevati pri svojem delu. Splošne smernice vsebujejo enotno navedbo strukture, navodil in napotkov za izdelavo izvedenskih mnenj in cenitev ter za tolmačenje, posamične smernice pa vsebujejo zlasti napotke in navodila za izdelavo izvedenskih mnenj in cenitev na posameznih strokovnih področjih ali podpodročjih, metode in sredstva, ki jih sodni izvedenec ali sodni cenilec pri izdelavi uporablja, okvirna področja in vsebine, ki so za izdelavo lahko pomembne, in strukturo izvedenskega mnenja glede na posamezno strokovno področje ali podpodročje. Splošne in posamične smernice ter njihove spremembe ali dopolnitve potrdi Strokovni svet na predlog ustreznega stalnega ali začasnega strokovnega telesa, ki lahko za ta namen sodeluje z ustreznim strokovnim združenjem, ministristvo pa jih objavi na svoji spletni strani. Splošne ter posamične smernice se skladno s 50. členom ZSICT sprejmejo in objavijo na spletni strani ministristva v dveh letih po začetku uporabe zakona, torej do 1. 1. 2021. Ob tem dodajam, da je Strokovni svet že potrdil splošne smernice za področje psihologije⁵ ter posamične smernice za področje klinične psihologije – starševstvo in skrbništvo⁶, ki so tako že objavljene na spletni strani ministristva.

⁴ Pristojnosti ministristva se po naravi stvari nanašajo na zadeve pravosodne uprave, povezane z vprašanji glede problematike sodnega izvedenstva, sodnega cenilstva ali sodnega tolmačenja.

⁵ https://www.gov.si/assets/ministrstva/MP/STROKOVNI-SVET-CIT/Splosne-smernice_2019_izvedenstvo.pdf

⁶ https://www.gov.si/assets/ministrstva/MP/STROKOVNI-SVET-CIT/smernice_izvedenstvo_skrbnistvo-2019.pdf

Ker se poročilo dr. Areha nanaša na specifično strokovno področje in v okviru tega eksplicitno obravnava zgolj strokovna vprašanja, je ministrstvo z omenjenim poročilom seznanilo Strokovni svet, ki ga je po vsebini že obravnaval, in sicer v okviru stalnega strokovnega telesa za klinično psihologijo. Navedeno stalno strokovno telo je na svoji drugi redni seji z dne 14. 8. 2019 sprejelo sklep, da naj Strokovni svet pozove Razširjeni strokovni kolegij za klinično psihologijo pri Ministrstvu za zdravje, da zavzame strokovno stališče do poročila dr. Areha in pri tem pojasnilo, da gre za doktrinarno vprašanje. Navedeni sklep stalnega strokovnega telesa je na svoji 7. redni seji z dne 17. 10. 2019 potrdil tudi Strokovni svet, ki je že pozval Razširjeni strokovni kolegij za klinično psihologijo za strokovno stališče. Strokovni svet slednjega še ni prejel.

Zakonske spremembe, ki jih je prinesla uveljavitev ZSICT, omogočajo, da se o strokovnih vprašanjih posamezne stroke izjasni predmetna stroka sama. Kolikor bo stroka menila, da naj se pri izdelavi izvedenskih mnenj namesto trenutno uveljavljenih uporabljajo drugačni forenzični testi, bo to skladno z določbo prvega odstavka 15. člena ZSICT zapisala v smernice, Center za izobraževanje v pravosodju pa bo v okviru izobraževalnih dogodkov pravno in drugo stroko o njih seznanil. Cilj Ministrstva za pravosodje namreč je, da kandidate za sodne izvedence kot tudi že imenovane sodne izvedence seznanimo z najnovejšimi dognanji in metodami v stroki ter novostmi na posameznih področjih. Pri izbiri predavateljev in članov posameznih komisij sledimo predlogom, ki jih prejmemo s strani različnih institucij, kot so pristojni državni organi, fakultete, zbornice, različna združenja in društva, ter Strokovnega sveta kot najvišjega strokovno usklajevalnega organa na področju sodnega izvedenstva. Na strokovnem področju psihologije so predavatelji in člani komisij izbrani izmed strokovnjakov na podlagi predlogov Zbornice kliničnih psihologov Slovenije, Skupnosti centrov za socialno delo Slovenije, Filozofske fakultete Univerze v Ljubljani, Filozofske fakultete Univerze v Mariboru, Fakultete za varnostne vede Univerze v Mariboru ter Društva psihologov Slovenije. Člani komisij so poleg profesorjev na navedenih fakultetah tudi sodni izvedenci z dolgoletnimi izkušnjami, kateri se ves čas strokovno izpopolnjujejo in sproti seznanjajo z novimi dognanji in metodami v stroki ter aktivno sodelujejo na posvetovanjih in strokovnih izobraževanjih, ki jih organizirajo pristojni državni organi, pooblaščen organizacije ter strokovna združenja.

Dokaz z izvedencem je eden od možnih dokazov v sodnem postopku in kot tak podvržen dokazni oceni sodišča. Sodnik po načelu proste presoje dokazov izvede dokazno oceno, na tej osnovi pa se nato odloči, katera dejstva bo štel za dokazana in bodo predstavljala podlago končne sodne odločbe. Glede na zgoraj pojasnjeno menim, da so prav smernice tisti institut, ki na eni strani kompetentno prepuščajo prav stroki, da slednjo po vsebini ustrezno osredotoči, po drugi strani pa od sodnika ne terja opravljanja presoje ustreznosti strokovnih standardov, ki jih je sodni izvedenec uporabil, saj je prav zaradi nerazpolaganja z določenim strokovnim znanjem specifičnega (tj. ne-pravnega) področja sodnik postavil sodnega izvedenca. Enako kot se izvedenec v svojem izvedenskem mnenju naj ne bi opredelil do vprašanj, ki so v pristojnosti sodišča (dokazna ocena, ki na primer v kazenskih zadevah vsebuje tudi odločitev o krivdi), se sodnik po naravi stvari ne more kompetentno opredeliti do vprašanj, ali je izvedensko mnenje, ki ga je pripravil posamezni izvedenec, dovolj strokovno in kakovostno ter ali je izvedenec pri pripravi svojega mnenja sledil splošnim standardom in smernicam predmetne stroke. Presoja slednjega mora po mnenju ministrstva, začevši na abstraktni ravni, ostati v pristojnosti vsake posamezne stroke. Prav zato na tem mestu ponovno izpostavljamo vlogo Strokovnega sveta, s katerim smo, po mojem trdnem prepričanju, pridobili pomemben povezovalni člen med sodstvom in posameznimi strokami.

V zvezi z vašim vprašanjem glede izobraževanj za sodne izvedence za področje (forenzične) psihologije v zadnjih desetih letih izpostavljam naslednje izobraževalne dogodke, navedene po kronološkem vrstnem redu:

1. Delavnica z naslovom psihološko sodno izvedenstvo, katero je vodil Frank M. Dattilio, Ph.D., ABPP, ki je potekala 26. maja 2011 v Ljubljani;
2. Posvet o forenzični psihologiji: Na stičišču psihologije in prava, ki je potekal 14. oktobra 2011 v Ljubljani;
3. Seminar Vloga forenzičnega psihologa pri ocenjevanju spolnih zlorab v otroštvu, na katerem je sodelovala dr. sc. Jadranka Zorić, prof., ki je potekal 25. novembra 2011 v Ljubljani;
4. Seminar Forenzični intervju z otrokom, ki je bil žrtev spolne zlorabe, na katerem je sodelovala dr. sc. Jadranka Zorić, prof., ki je potekal 7.-8. decembra 2012 v Ljubljani;
5. 1. strokovno srečanje sodnih izvedencev in sodnih cenilcev, ki je potekalo 15. marca 2012 v Kongresnem centru Brdo pri Kranju;
6. 2. strokovno srečanje sodnih izvedencev in sodnih cenilcev, ki je potekalo 16. maja 2013 v Kongresnem centru Brdo pri Kranju;
7. Strokovno srečanje, na katerem smo obravnavali tematiko psihološkega ocenjevanja nasilnosti in vprašanja iz področja osebne varnosti, ji je potekalo 25. oktobra 2013 v Ljubljani;
8. Pravosodna konferenca z naslovom »Izvedeništvo v sodnih postopkih«, ki je potekala 13. decembra 2013 v Kongresnem centru Brdo pri Kranju;
9. 3. strokovno srečanje sodnih izvedencev in sodnih cenilcev, ki je potekalo 24. oktobra 2014 v Ljubljani;
10. Seminar Sodno izvedenstvo v družinskih sporih, ki je potekal 17. decembra 2015 v Ljubljani;
11. 4. strokovno srečanje sodnih izvedencev in sodnih cenilcev Slovenije, ki je potekalo 10. aprila 2015 v Ljubljani;
12. 5. strokovno srečanje sodnih izvedencev in sodnih cenilcev Slovenije, ki je potekalo 20. maja 2016 v Ljubljani;
13. 6. strokovno srečanje sodnih izvedencev in sodnih cenilcev Slovenije, ki je potekalo 25. septembra 2017 v Ljubljani;
14. Posebni pripravljalni seminar za strokovnjake kliničnopsihološke stroke, ki je potekal 5. septembra 2017 v Ljubljani;
15. 6 individualnih supervizij za kandidate za sodne izvedence za strokovno področje psihologije, ki smo jih izvedli v letu 2017 in 2018;
16. Dve izvedbi seminarja Sodno izvedenstvo v postopkih družinskega sodstva, ki je potekal 22.-23. januarja 2018 in 26.-27. februarja 2018 v Ljubljani;
17. 7. strokovno srečanje sodnih izvedencev in sodnih cenilcev Slovenije, ki je potekalo 19. novembra 2018 v Ljubljani.

Kot je razvidno iz pregleda, je ministrstvo v zadnjih desetih letih organiziralo več izobraževalnih dogodkov, na katere je povabilo oziroma so se ga lahko udeležili sodni izvedenci za vsa strokovna podpodročja, ki se vodijo v okviru strokovnega področja psihologije.